

Operativt program:
Fonden för en rättvis
omställning

Kapitel 1 Programstrategi: viktigaste utmaningar och politiska åtgärder

Referens: Artikel 17(3)(a) (i)-(vi) samt 17(3)(b) CPR

30 000 tecken (exklusive mellanslag)

Inledning

Den 12 december 2019 godkände Europeiska rådet målet att uppnå en klimatneutral union 2050 i linje med Parisavtalets mål. Den 11 december 2019 antog kommissionen ett meddelande om den europeiska gröna given med en färdplan för en ny tillväxtpolitik för Europa.

Syftet med fonden för en rättvis omställning är att mildra de negativa effekterna av klimatövergången genom att stödja de mest drabbade områdena och arbetstagarna. I enlighet med det särskilda målet för fonden bör åtgärder som får stöd direkt bidra till att mildra konsekvenserna av omställningen genom att finansiera en diversifiering och modernisering av den lokala ekonomin, och att dämpa konsekvenserna för sysselsättningen. Andra sektorer med höga utsläpp av växthusgaser, där det går att hitta alternativ till koldioxidintensiva processer för att upprätthålla de ekonomiska resultaten och förbättra sysselsättningen, kommer i stället att behöva omvandlas.

Sveriges klimatpolitiska ramverk

2017 antog riksdagen ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige. Ramverket antogs med bred majoritet och består av nationella klimatmål, en klimatlag och ett klimatpolitiskt råd. Det klimatpolitiska ramverket skapar ordning och stabilitet i klimatpolitiken och fastslår långsiktiga villkor för näringslivet och samhället. Ramverket är en nyckelkomponent i Sveriges ansträngningar att leva upp till Parisavtalet. Sveriges mål för minskade växthusgasutsläpp är mer ambitiösa än EU:s mål om klimatneutralitet till 2050 och nuvarande energi- och klimatmål för 2030. Sveriges territoriella omställningsplaner, bifogade som bilaga 1 och 2, beskriver omställningsprocessen på nationell nivå till en klimatneutral ekonomi, inklusive en tidsplan för viktiga steg i omställningen.

Territorier som omfattas av fonden för en rättvis omställning i Sverige

Som beskrivs i meddelandet om investeringsplanen för ett hållbart Europa kommer mekanismen för en rättvis omställning att inriktas på de regioner och sektorer som påverkas mest av omställningen på grund av sitt beroende av fossila bränslen, inklusive, kol, torv och oljeskiffer, eller växthusgasintensiva industriella processer.

Sverige påverkas av en omställning till klimatneutralitet på alla nivåer. I en preliminär bedömning framställer EU-kommissionen, i sin landrapport för Sverige 2020, det som motiverat att koncentrera insatserna inom fonden för en rättvis omställning till Övre Norrland (NUTS nivå 2) och till stålindustrin. Detta då Övre Norrland är beroende av

industrier som använder fossila bränslen i processer vars växthusgasintensitet avsevärt överstiger EU-genomsnittet. Sverige bekräftar EU-kommissionens bedömning att koncentrera fonden för en rättvis omställning till Övre Norrland och till Norrbotten där stålindustrins anläggning med högst koldioxidutsläpp i Sverige är placerad. I Gotlands län är cementindustrin på samma sätt en viktig bransch och stor utsläppskälla. Mot bakgrund av fondens slutgiltiga budget identifieras därutöver Gotlands län som mottagare för insatser inom fonden.

De territoriella omställningsplanerna identifierar Norrbottens och Gotlands län som de territorier som påverkas mest av omställningen till en klimatneutral ekonomi. Stålindustrins klimatomställning i Norrbottens län och mineralindustrins omställning i Gotlands län är i fokus för alla pelare inom mekanismen för en rättvis omställning. Insatser får helt eller delvis genomföras utanför Norrbotten och Gotland, under förutsättning att insatsen bidrar till målen om koldioxidneutralitet i de två utpekade industrierna och omställningsplanerna.

Industrins omställning till klimatneutralitet

EU-kommissionens landrapport för Sverige 2020 pekar på att Sverige har haft hög tillväxt samtidigt som utsläppen av växthusgaser har minskat. Sverige är en av de medlemsstater som har lägst växthusgasutsläpp per capita. Mellan 1990 och 2017 minskade Sveriges totala växthusgasutsläpp med 26 %, samtidigt som BNP per capita ökade med 54 %. Regeringens klimathandlingsplan¹ konstaterar att kvarvarande utsläpp inom industrin är svåra att minska då det innebär att produktionsprocesser behöver bytas ut till nya tekniker, vilket kräver både satsningar på innovationer och stora investeringar som kan ta många år att genomföra.

Industrins framtid beror på dess förmåga att utveckla nya processer och produktionssätt samt kontinuerligt anpassa och förnya sig genom att investera i ny teknik. Industrins klimatomställning banar vägen för en långsiktig konkurrenskraft och möjligheter att exportera svenska lösningar. Samtidigt är just långsiktig lönsamhet en förutsättning för att företag och investerare ska våga ta de risker som det innebär att göra stora satsningar och investeringar². En avgörande faktor för industrins klimatomställning är därför att företagen fortsatt kan vara konkurrenskraftiga på marknaden.

Många av de tekniska lösningar som krävs för industrins omställning kräver stora satsningar i forskning och utveckling. Det behövs stöd i hela kedjan forskning, utveckling, uppskalning och kommersialisering för att industrins omställning ska kunna realiseras. Stockholm Sustainable Finance Institute uppskattar investeringskostnaden till cirka 66 miljarder kronor för att göra svensk industri klimatneutral³. Av detta skulle 50 miljarder SEK behöva investeras mellan 2020 och 2045 för att omvandla de fyra största utsläppskällorna i Sverige, vilket motsvarar cirka 12 miljoner ton CO₂ per år, eller 70% av industriutsläppen.

Förutsättningar för industrins omställning innefattar bland annat stärkt EU ETS och andra styrmedel som främjar ökad efterfrågan av koldioxidsnåla produkter, tillgång till fossilfri el, elnätinfrastruktur, biobaserade bränslen, effektiva tillståndsprocesser och kompetensförsörjning.

Fokus för fonden för en rättvis omställning i Sverige är att industrins omvandling ska

¹ Regeringens proposition 2019/20:65 En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan

² IVA, Så klarar svensk industri klimatmålen, 2019

³ Stockholm Sustainable Finance Centre, Financing the decarbonisation of heavy industry sectors in Sweden, 2020

ske med bibehållen konkurrenskraft för att upprätthålla ekonomiska och sysselsättningsmässiga nivåer. Detta är av stor vikt för de regioner och människor där utsläppstung industri är placerad.

Stålintustrins värdekedja ställer om till koldioxidneutralitet i Norrbottens län

Stålintustrins värdekedja består av allt från brytning och återvinning av insatsråvaror för stålintustrin till bearbetad stålprodukt. Värdekedjan är under utveckling och industrins företag kan komma att förändras under programperioden. Den nuvarande svenska värdekedjan inleds med brytning av järnmalm och produktion av järnmalmprodukter. LKAB bryter järnmalm i tre gruvor i Norrbotten och förädlar malmen till sintrade järnmalmspellets i intilliggande pelletsverk. Kaunis Iron bryter och förädlar järnmalm i sin gruva i Kaunisvaara i Norrbotten. Värdekedjans nästa steg är stålverk och anläggningar för bearbetning av stål. Den malmbaserade ståltillverkningen står för den absoluta merparten av koldioxidutsläpp eftersom kol används för den reduktionsprocess, med masugnar, som separerar järn från syre.

SSAB:s anläggning i Luleå i Norrbottens län utgör idag det största punktutsläppet av koldioxid i Sverige, följt av SSAB:s anläggning i Oxelösund i Södermanlands län.

Det pågår flera åtgärder för att åstadkomma omställning till koldioxidneutralitet av stålintustrins värdekedja som alla kräver fortsatt utvecklingsarbete (se 2.2.1.1. i Territoriell omställningsplan Norrbotten: Åtgärder för att minska stålintustrins utsläpp). Det initiativ som beräknas eliminera mest koldioxidutsläpp är att ersätta kokscolet i ståltillverkningen med fossilfri el och vätgas. SSAB planerar att minska sina koldioxidutsläpp i Sverige med 25 procent till 2025 genom att konvertera en masugn i Oxelösund till en ljusbågsugn. Mellan 2030 och 2040 är planen att konvertera masugnen i Luleå för att eliminera det mesta av de återstående koldioxidutsläppen. LKAB planerar samtidigt att till 2045 helt ställa om sina processer och produkter till noll utsläpp av koldioxid.

Utmaningarna för att genomföra omställningen innefattar bland annat:

- **Behov av statligt stöd för att överkomma marknadsmisslyckande och möta investeringsbehov**

Konvertering av Sveriges masugnsbaserade stålproduktion till en koldioxidsnål lösning kräver mycket stora investeringar i kapacitet av vätgasproduktion, ny teknik för reduktion av järnminskning och tillverkning av stål. Kostnaderna består i kostnader orsakade av överlappande produktionsprocesser samtidigt som finansiering ska säkerställas för dyra demonstrationsanläggningar.

Priset på stål sätts på en global marknad och utifrån produktionskostnaden i den globalt sett dominerande masugnstekniken. Denna tillverkningsprocess har betydande samhällskostnader i form av utsläpp av växthusgaser som inte reflekteras i priserna. Det främsta system som finns för att räkna med utsläppen i priserna är EU:s system för handel med utsläppsrätter. Än så länge är dock priserna på utsläppsrätter betydligt lägre än kostnaden för att ställa om till en fossilfri stålproduktion. Därtill omfattar systemet enbart stålproduktionen i EU vilken bara utgör 11% av världproduktionen av stål. Systemet har därmed en mycket begränsad påverkan på marknadspriset på stål. Marknadsmisslyckandet ligger i att det är för billigt att producera utsläppstungt stål. Denna bristande internalisering utgör ett marknadsmisslyckande och får till följd att statligt stöd krävs för att industrin ska ställa om.

Nationella styrmedel har därmed en viktig roll i att stödja utveckling av ny teknik, dela riskerna i långsiktiga investeringar och bidra till att skapa möjligheter för pilot- och demonstrationsanläggningar i Sverige. Uppskalning av dessa är för industrin en viktig del av utvecklingen.

Den marknadsmässiga risken består av försäljning av stål med ny tillverkningsprocess och högre kostnad. Stockholm Sustainable Finance Institute uppskattar att stålindustrins omställning till den nya tekniken totalt uppgår till 21 miljarder SEK⁴.

- **Behov av kompetenshöjning i stålindustrins värdekedja**

För att gruv- och stålindustrin ska kunna möta en ökad efterfrågan, fortsatt vara globalt konkurrenskraftig och kunna bidra med grön omställning, sysselsättning och välbefinnande, är kompetensförsörjning en nyckelfråga för branschen. Tillgången på arbetskraft med rätt kompetens måste förbättras. En väl fungerande kompetensförsörjning och kompetensomställning är central för att höja produktiviteten och stärka företagets konkurrenskraft. För att klara av industrins utbildningsbehov i tid och till försvarbara kostnader är det fördelaktigt att bygga på befintlig spetskompetens och bygga samarbeten för ett sammanhållet utbildningssystem.

Från individens perspektiv finns ett omställningsbehov för industrins arbetstagare och underleverantörer. Då industrins klimatomställning ställer nya kompetenskrav på arbetstagare bör fonden för en rättvis omställning innefatta åtgärder för kompetenshöjning och omskolning, som ett skydd för dessa anställda. Anställda i stålindustrins värdekedja i Norrbotten, inklusive hos de företag som är underleverantörer till industrin, behöver kompetenshöjande insatser för att teknikkiftet ska realiseras.

- **Behov att ytterligare forskning och utveckling för stålindustrins värdekedja: cirkulär ekonomi, insatsråvaror, biokol och vätgas**

En fossilfri process förutsätter en massiv produktion och lagring av vätgas med hjälp av fossilfri elektricitet. De fossila bränslena skulle kunna ersättas av el, biogas, biogasol eller vätgas. Forskning, innovation och utveckling kring olika typer av biobaserade bränslen och råvaror till stålindustrin kan omfattas av fonden.

Målet är att svensk metallindustri ska vara globalt ledande på att använda alla resurser på ett sådant sätt att största möjliga resurseffektivitet i ett livscykelperspektiv uppnås⁵. Tillvaratagna restprodukter minskar behovet av nya råvaror och bidrar till minskade utsläpp. Nya tillverkningsprocesser kommer att generera nya restprodukter som kan fylla andra behov. Utvecklingsbehoven innefattar förbättrade återvinningstekniker och system.

Hur programmet möter utmaningarna

Programmet adresserar utmaningarna ovan genom att ge stöd till:

- Investeringar i forskning och innovation och främjande av överföring av avancerad teknik. Ambitionen är här att metoder och resultat ska kunna delas och uppskalas.

⁴ Stockholm Sustainable Finance Centre, Financing the decarbonisation of heavy industry sectors in Sweden, 2020

⁵ Jernkontoret, Svenskt Aluminium och Svenska Gjuteriföreningen, Nationell samling kring metalliska material, 2020

- Investeringar i användning av teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp.
- Investeringar för att förbättra den cirkulära ekonomin, bland annat genom åtgärder för att förebygga och reducera avfall, resurseffektivitet, återanvändning och återvinning.
- Kompetensförsörjning för industrin samt kompetenshöjning och omskolning av arbetstagare.

Ambitionen är att metoder och resultat ska kunna delas och uppskalas.

Programmet ska genom insatser bidra till önskade resultat:

- Att stålindustrins värdekedja i Norrbottens län ställer om till koldioxidneutralitet och målet om nollutsläpp. De metoder som utarbetas ska spridas och bli skalbara.
- Att bibehålla sysselsättning i stålindustrin i Norrbottens län genom långsiktig och hållbar konkurrenskraft.
- Minskade koldioxidutsläpp på regional nivå, nationell nivå, och i förlängningen global nivå om utsläppsplaner, produktion och lösningar exporteras.
- Att den nationella politiken för klimatomställning genomförs. Att Sverige ska vara ledande inom klimat, miljö och energi samt bli världens första fossilfria välfärdssamhälle.
- Att öka kompetensförsörjningen till stålindustrins värdekedja samt att åstadkomma en kompetenshöjning för de arbetstagare som påverkas i samband med industrins tekniskifte.

Mineralindustrin ställer om till koldioxidneutralitet i Gotlands län

Mineralindustrin exklusive metaller består utav cementproduktion. Cementa är Sveriges enda cementproducent. Cementas cementfabrik i Slite i Gotlands län utgör idag det tredje största punktutsläppet av koldioxid i Sverige och är samtidigt en av Europas mest miljöanpassade cementfabriker.

Det pågår flera åtgärder för att åstadkomma mineralindustrins omställning till koldioxidneutralitet, och alla kräver fortsatt utvecklingsarbete (se 2.2.2. i Territoriell omställningsplan Gotland). Åtgärderna innefattar energieffektivisering, utfasning av jungfruliga fossila bränslen, utveckling av nya cementsorter, forskning kring ökat koldioxidupptag hos befintliga betongstrukturer, koldioxidavskiljning och lagring och elektrifierad cementproduktion.

Majoriteten av Cementas koldioxidutsläpp är processutsläpp. Det är en förutsättning för företaget att utveckla teknologier för koldioxidavskiljning och bidra till långsiktiga lösningar för koldioxidlagring eller återvinning av koldioxid i andra industriella processer för att uppnå koldioxidneutral produktion.

Ett pilotprojekt för koldioxidavskiljning inom cementindustrin har pågått vid Cementas systerbolags fabrik i Brevik, Norge sedan 2013. Projektet beräknas kunna ha en fullskalig drift av CCS år 2024 med ambitionen att resultaten från pilotprojektet kommer att kunna användas även på Cementas fabrik i Slite.

Utmaningarna för att genomföra omställningen innefattar bland annat:

- Behov av statligt stöd för att möta investeringsbehov

Nationella styrmedel har därmed en viktig roll i att stödja utveckling av ny teknik och bidra till att skapa möjligheter för att behålla en internationellt sett miljövänlig cementproduktion i Sverige. Styrmedel kan också bidra till att öka efterfrågan på koldioxidsnål cement vilket kan förbättra marknaden för denna cement. Stockholm Sustainable Finance Institute uppskattar att cementindustrins omställning kan uppgå till 2 miljarder SEK⁶. Cementindustrins kostnader för omställning är höga på grund av, enkelt uttryckt, de ökade produktionskostnaderna som koldioxidinfångning och lagring (CCS) medför.

Cementa har därutöver ett investeringsbehov gällande utbyte av fossila bränslen och i utvecklingen av nya cementsorter. Även om andelen biobaserade bränslen har ökat under de senaste åren utgjordes under 2018 mer än hälften av mineralindustrins energianvändning av fossila energikällor.

Inom cement- och kalkproduktion uppstår utsläpp från förbränning av fossila bränslen. Dessa utsläpp kan minska genom att byta ut de fossila bränslena mot andra uppvärmningsalternativ. Cementa arbetar kontinuerligt med att ersätta fossila bränslen i cementproduktionen med bio- och avfallsbaserade bränslen.

Ett annat sätt att minska utsläppen från cementindustrin är att ersätta delar av klinkern med alternativa bindemedel och restmaterial. På så sätt behöver mindre klinker användas för samma mängd betong. Cementa ersatte 14 procent av cementklinkern med andra material under 2017. Sverige har dock fortfarande en högre andel klinker än medelvärdet i Europa som är 73 procent.

- Forsknings och utvecklingsbehov

Många av de tekniska lösningar som krävs för att industrin ska kunna ställa om kräver stora satsningar inom forskning och utveckling. Riktat och långsiktigt stöd till cementindustrin kan bidra till tekniksprång nödvändiga för att uppnå en cementproduktion utan utsläpp.

För cementindustrin innebär det främst att utveckla effektiv och kommersiellt tillgänglig teknik för koldioxidavskiljning, men även exempelvis ökat koldioxidupptag hos befintliga betongstrukturer. Det kommer att krävas väsentliga satsningar på forskning, utveckling och demonstration.

- Behov av trygg elförsörjning av förnybar energi

Cementas behov av elektricitet förväntas tiodubblas som en följd av omställningen till koldioxidneutralitet. Bolaget har en diskussion med berörda myndigheter och elnätsbolag kring den kapacitet och säkerhet som de behöver kring elförsörjning till fabriken i Slite. Företaget har länge pekat på behovet av en förbättrad fastlandsanslutning och samverkan med en ökande andel förnybar elproduktion på Gotland.

Hur programmet möter utmaningarna

Programmet adresserar utmaningarna ovan genom att ge stöd till:

- Investeringar i forskning och innovation och främjande av överföring av avancerad teknik.
- Investeringar i användning av teknik och infrastruktur för ren energi, minskning

⁶ Stockholm Sustainable Finance Centre, Financing the decarbonisation of heavy industry sectors in Sweden, 2020

av växthusgasutsläpp, energieffektivitet och förnybar energi.

- Investeringar för att förbättra den cirkulära ekonomi, bl.a. genom åtgärder för att förebygga och reducera avfall, resurseffektivitet, återanvändning och återvinning.

Ambitionen är att metoder och resultat ska kunna delas och uppskalas.

Programmet ska genom insatser bidra till önskade resultat:

- Att mineralindustrin i Gotlands län ställer om till koldioxidneutralitet. De metoder som utarbetas ska spridas och bli skalbara.
- Att bibehålla sysselsättning i mineralindustrin i Gotlands län genom långsiktig och hållbar konkurrenskraft.
- Minskade koldioxidutsläpp på regional och nationell nivå.
- Att den nationella politiken för klimatomställning genomförs. Att Sverige ska vara ledande inom klimat, miljö och energi samt bli världens första fossilfria välfärdssamhälle.
- Tryggad elförsörjning

Det operativa programmet för fonden för en rättvis omställning ska tydligt bidra till den omställning som krävs för att uppfylla Agenda 2030 genom att integrera ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv i alla satsningar som görs.

Tabell 1

Särskilt mål	Motivering
Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi.	<p>Investeringar i forskning och innovation och främjande av överföring av avancerad teknik (art. 4.2 c., FRO-förordningen)</p> <p>Investeringar i användning av teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energieffektivitet och förnybar energi (art. 4.2 d. FRO-förordningen)</p> <p>Många av de tekniska lösningar som krävs för industrins omställning kräver stora satsningar inom forskning och utveckling. Det behövs stöd i hela kedjan forskning, utveckling, uppskalning och kommersialisering för att industrins omställning ska kunna realiseras.</p> <p>Styrmedel har en viktig roll i att stödja utveckling av ny och koldioxidsnål teknik och bidra till att skapa möjligheter för pilot- och demonstrationsanläggningar i Sverige. Uppskalning av dessa är för industrin en viktig del av utvecklingen. Strukturer och lagring av förnybar energi är i behov av stöd för att möjliggöra industrins klimatomställning. Strukturer och lagring av förnybar energi är i behov av stöd för att möjliggöra industrins klimatomställning.</p>
Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi.	<p>Kompetenshöjning och omskolning av arbetstagare (art. 4.2 h., FRO-förordningen)</p> <p>Från individens perspektiv finns ett omställningsbehov för industrins arbetstagare och underleverantörer. För att skydda de medborgare som är mest sårbara för klimatomställningen innefattas åtgärder för kompetenshöjning och omskolning av berörda arbetstagare. Anställda i industrins värdekedja behöver kompetenshöjande insatser för att teknikskiftet ska realiseras.</p>
Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi.	<p>Investeringar för att främja cirkulär ekonomi, bl.a. genom åtgärder för att förebygga och minska avfall, resurseffektivitet, återanvändning och återvinning (art. 4.2 g., FRO-förordningen).</p> <p>Dagens resursanvändning inom industrin kan förbättras, eftersom den leder till spridning av farliga ämnen och bidrar till klimatförändringarna. En hållbar resursanvändning är nödvändig. Att förstå slutanvändarens perspektiv av nya tekniska cirkulära lösningar behövs, för att dessa ska kunna nå sin fulla potential.</p>

Referens Artikel 17(3)(b)

Kapitel 2 Prioriteringar

Referens: Artikel 17(2)) samt 17(3)(c) CPR

Tabell 1 T: Programstruktur

ID	Namn på prioritering (avsnitt 2.1) (300 tecken)	Tekniskt stöd	Beräknings grund	Fond	Stödd region-kategori	Valt särskilt mål
1	Omställning av stålindustrins värdekedja till koldioxidneutralitet i Norrbottens län	Nej		Fro	Mer utvecklade	Fro
2	Mineralindustrins omställning till koldioxidneutralitet i Gotlands län	Nej		Fro	Mer utvecklade	Fro

2 A Prioriteringar (andra än tekniskt stöd)

Referens: Artikel 17.3d i-vi

2.A.1 Omställning av stålindustrins värdekedja till koldioxidneutralitet i Norrbottens län

2.A.2 Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp.

*Forskning och innovation och främjande av implementering av avancerad teknik. (art. 4.2 c.)
Investeringar i användning av teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energieffektivitet och förnybar energi. (art. 4.2 d. FRO-förordningen). Investeringar för att minska utsläppen av växthusgas från de verksamheter som förtecknas i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG (art 4.2 d FRO-förordningen).*

Det pågår flera åtgärder för att åstadkomma omställning av stålindustrins värdekedja till koldioxidneutralitet som alla kräver fortsatt utvecklingsarbete (se 2.2.1.1. i Territoriell omställningsplan Norrbotten: Åtgärder för att minska stålindustrins utsläpp). Styrmedel har en viktig roll i att stödja utveckling av ny och koldioxidsnål teknik och bidra till att skapa möjligheter för pilot- och demonstrationsanläggningar i Sverige. Uppskalning av dessa är för industrin en viktig del av utvecklingen. Strukturer och lagring av förnybar energi är i behov av stöd för att möjliggöra industrins klimatomställning.

2.A.2.1 Fondernas interventioner

- Relaterade typer av åtgärder (Interventioner)

Direkta insatser till företag:

Stöd för att minska växthusgasutsläppen från sådan verksamhet som förtecknas i bilaga I till direktiv 2003/87/EG

Insatserna ska främja företagens förmåga att genomföra omställning till klimatneutralitet. Ambitionen är här att metoder och resultat ska kunna delas och uppskalas. Åtgärderna ska kunna ge stöd till bland annat:

Fossilfri stålproduktion: 2016 startade SSAB, LKAB och Vattenfall initiativet Hybrit med målet att tillverka världens första fossilfria stål med denna teknik och har 2020 satt en pilotanläggning i drift i Norrbotten. Insatser för det fortsatta arbetet med anläggandet av en demonstrationsanläggning och därtill hörande processer i stålindustrins värdekedja kan stödjas av fonden.

Storskalig energilagring och utveckling och implementering av fossilfria tekniker: En fossilfri ståltillverkningsprocess förutsätter en massiv tillverkning av vätgas med hjälp av fossilfri elektricitet och fonden kan stödja insatser som omfattar forskning, innovation och utveckling av storskalig teknik för produktion samt lagring av vätgas, även ur ett större samhällligt systemperspektiv.

Forskning och innovation kring andra alternativa energibärare, t.ex. biokol: De fossila bränslena i stålindustrins processer skulle kunna ersättas av biogas, biogasol eller vätgas. Forskning, innovation och utveckling kring olika typer av biobaserat bränsle till stålindustrin kan omfattas av fonden.

Insatserna kan ske i form av finansiellt stöd inom ramen för stadsstöddregler, nätverkande, mm för att öka förutsättningarna att forskning och idéer i företag kommersialiseras och implementeras. Fokus är på forskning i koldioxidsnåla metoder.

Interventionstyper:

022) Forsknings- och innovationsprocesser, tekniköverföring och samarbete mellan företag och forskningsutförare med inriktning på en koldioxidsnål ekonomi, resiliens och anpassning till klimatförändringar.

Utveckling av stödstrukturer

Insatserna ska främja förmågan i stålindustrins värdekedja att genomföra omställning till klimatneutralitet genom att ge stöd till exempelvis:

Storskalig energilagring och utveckling och implementering av bränslecellsteknologi: En fossilfri ståltillverkningsprocess förutsätter en massiv tillverkning av vätgas med hjälp av fossilfri elektricitet. Fonden kan stödja insatser som omfattar forskning, innovation och utveckling av storskalig teknik för produktion samt lagring av vätgas, även ur ett större samhällligt systemperspektiv.

Forskning och innovation kring andra alternativa energibärare, till exempel biokol: De fossila bränslena i stålindustrins processer skulle kunna ersättas av biogas, biogasol eller vätgas. Forskning, innovation och utveckling kring olika typer av biobaserat bränsle till stålindustrin kan omfattas av fonden.

Utvecklingen av långsiktiga samverkanplattformar för aktörer inom bland annat forskning, näringsliv och offentlig sektor.

Interventionstyper:

021) Tekniköverföring och samarbete mellan företag, forskningscentrum och sektorn för högre utbildning

- **De huvudsakliga målgrupperna**

Företag med verksamhet som förtecknas i bilaga I till direktiv 2003/87/EG, forskningsinstitut, universitet och högskolor, små och medelstora organisationer. Små och medelstora företag som inför produkt- eller processinnovationer, eller är aktörer inom elförsörjning som exempelvis Gotlands Energi AB.

- **Insatser som skyddar jämlikhet, inkludering och icke-diskriminering**⁷

Alla, oavsett bakgrund, ska kunna medverka och bidra i programmets olika delar på lika villkor och ha samma förutsättningar att nå inflytande i utvecklingsarbetet och få tillgång till de resurser som erbjuds. Ingen får diskrimineras på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning. För att jämställdhet, icke-diskriminering och tillgänglighet ska genomsyra insatserna inom programmet ska de insatser som genomförs främja jämställdhet för kvinnor och män.

- **Indikation på särskilda territorier som fokuseras, inklusive planerad användning av territoriella verktyg**

Samtliga prioriteringar inom fonden för en rättvis omställning kommer att genomföras genom en samordnad organisation som ska säkerställa långsiktighet och kontinuitet vid genomförandet av programmet. Detta för att möjliggöra en territoriell utgångspunkt med helhetssyn som sträcker sig över alla prioriteringar som i sin tur förstärker varandra. Genomförandet skall ske i dialog med de regioner fonden för en rättvis omställning berör för att säkerställa relevans för insatserna och optimal resursanvändning.

Programmet kommer att genomföras i enlighet med de två territoriella omställningsplanerna för Norrbotten respektive Gotlands län. De territoriella omställningsplanerna säkerställer att olika investeringar och insatser utgör del av en långsiktig strategi om övergång till koldioxidneutral ekonomi. Omställningsplanerna främjar samverkan mellan berörda aktörer, bidrar till sektorssamordning och främjar synergieffekter mellan olika finansieringskällor.

- **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Möjligheter att samverka med andra forskningsprogram och regionalfondsprogrammet för Övre Norrland med liknande inriktning, exempelvis insatser mot cirkulär ekonomi, insatsråvaror, biokol och vätgas.

- **Den planerade användningen av finansieringsinstrument**

Nej

⁷ Art 3 Fördraget om Europeiska Unionen (TEU), Art. 10 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (TFEU), art 5 TEU, Art 9 Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

2.A.3 Kompetenshöjning och omskolning av arbetstagare

(art. 4.2 h. FRO-förordningen)

Från individens perspektiv finns ett omställningsbehov för industrins arbetstagare och underleverantörer. Då industrins klimatomställning ställer nya kompetenskrav på arbetstagare bör fonden för en rättvis omställning innefatta åtgärder för kompetenshöjning och omskolning, som ett skydd för de anställda. Anställda i industrins värdekedja behöver kompetenshöjande insatser för att teknikkiftet ska realiseras. (se 2.1.1 i Territoriell omställningsplan Norrbotten: Behov av kompetensförsörjning och omskolning). Insatserna ska främja förmågan hos dagens och framtida arbetstagare i stålindustrins värdekedja att genomföra omställning till klimatneutralitet.

2.A.3.1 Fondernas interventioner

- Relaterade typer av åtgärder (Interventioner)

Direkta insatser till företag:

Insatser för omskolning och kompetensutveckling av befintlig och ny arbetskraft: När stålindustrin och dess värdekedja ställer om väntas behovet av nya kompetenser och kvalifikationer att öka, medan andra fasas ut. Systemet av interna utbildningar och certifieringar i industrin behöver kompletteras och förstärkas av ett system som bygger på forskningsbaserad kunskap. Fonden kan stödja insatser som att utreda möjligheter till interna och externa utbildnings- och kompetenshöjningsinsatser inom efterfrågade kvalifikationer; Identifiera och genomföra utbildning för kompetenshöjning inom efterfrågade kompetenser i stålindustrin och dess värdekedja; Insatser som främjar livslångt lärande samt insatser för att främja samverkan mellan utbildningsaktörer och berörd industri för utveckling av nya utbildningar och utbildningsmetoder.

Fonden kan stödja insatser som att utreda möjligheter till interna och externa utbildnings- och kompetenshöjningsinsatser inom efterfrågade kvalifikationer; Identifiera och genomföra utbildning för kompetenshöjning inom efterfrågade kompetenser i stålindustrin och dess värdekedja; Insatser som främjar livslångt lärande samt insatser för att främja samverkan mellan utbildningsaktörer och berörd industri för utveckling av nya utbildningar och utbildningsmetoder.

Fonden kan stödja insatser som att utreda möjligheter till interna och externa utbildnings- och kompetenshöjningsinsatser inom efterfrågade kvalifikationer; Identifiera och genomföra utbildning för kompetenshöjning inom efterfrågade kompetenser i stålindustrin och dess värdekedja; Insatser som främjar livslångt lärande samt insatser för att främja samverkan mellan utbildningsaktörer och berörd industri för utveckling av nya utbildningar och utbildningsmetoder.

Interventionstyper:

016) Utveckling av färdigheter för smart specialisering, industriell omvandling och entreprenörskap

Utveckling av stödstrukturer:

Utvecklingen av långsiktiga samverkanplattformar där aktörer inom bl.a. forskning, näringsliv och offentlig sektor. Typer av färdigheter är:

Kartläggning av stålindustrins kompetensbehov: Ett samlat grepp behövs för att kartlägga de kompetenshöjningsbehov som branschens klimatomställning medför i Norrbotten. Insatser som fonden kan stödja är satsningar vilka syftar till att undersöka och dokumentera de behov som uppstår för företag kopplade till stålindustrin och dess värdekedja.

Stöd till nätverk och kluster för kompetenshöjande insatser inom stålindustrin och dess värdekedja: För att säkerställa att omställningen sker med bibehållen eller stärkt konkurrenskraft och värde för regionen krävs gemensamma insatser mellan utbildningsutförare, företag, branschorganisationer och industrirelevanta aktörer i värdekedjan. Fonden kan stödja kluster och nätverk avseende kompetensförsörjning/kompetenshöjning med fokus på stålindustrin och dess värdekedja.

Valideringsinsatser: Valideringsinsatser kan möjliggöra ett snabbare inträde på arbetsmarknaden samt främja företagets arbete med att hitta rätt kompetens. Stöd kan exempelvis ges till insatser för att utröna möjliga vägar till validering inom stålindustrins värdekedja, kopplat till omställning av klimatneutral produktion. Uppbyggnad av en valideringsstruktur för berörd industri.

Insatser för att stärka företagets strategiska arbete med kompetensfrågor: Det är av vikt att företagen i värdekedjan får stöd i att klara sina framtida kompetensbehov. Fonden kan ge stöd för att definiera strategier och genomföra handlingsplaner för kompetensförsörjning genom att i större utsträckning få studenter att stanna kvar i regionen efter examen så att ett nettoinflöde av kompetens säkerställs för att trygga framtidens behov av kompetens inom stålindustrin och dess värdekedja.

Interventionstyper:

016) Utveckling av färdigheter för smart specialisering, industriell omvandling och entreprenörskap

- **De huvudsakliga målgrupperna**

Företag i stålindustrins värdekedja. Utbildningsaktörer, Region Norrbotten, branschorganisationer, kommuner.

- **Insatser som skyddar jämlikhet, inkludering och icke-diskriminering⁸**

Alla, oavsett bakgrund, ska kunna medverka och bidra i programmets olika delar på lika villkor och ha samma förutsättningar att nå inflytande i utvecklingsarbetet och få tillgång till de resurser som erbjuds. Ingen får diskrimineras på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning. För att jämställdhet, icke-diskriminering och tillgänglighet ska genomsyra insatserna inom programmet ska de insatser som genomförs främja jämställdhet för kvinnor och män.

- **Indikation på särskilda territorier som fokuseras, inklusive planerad användning av territoriella verktyg**

Samtliga prioriteringar inom fonden för en rättvis omställning kommer att genomföras genom en samordnad organisation som ska säkerställa långsiktighet och kontinuitet vid genomförandet av programmet. Detta för att möjliggöra en territoriell utgångspunkt med helhetssyn som sträcker sig över alla prioriteringar som i sin tur förstärker varandra. Genomförandet skall ske i dialog med de regioner fonden för en rättvis omställning berör för att säkerställa relevans för insatserna och optimal resursanvändning.

Programmet kommer att genomföras i enlighet med de två territoriella omställningsplanerna för Norrbotten respektive Gotlands län. De territoriella omställningsplanerna säkerställer att olika investeringar och insatser utgör del av en långsiktig strategi om övergång till koldioxidneutral ekonomi. Omställningsplanerna främjar samverkan mellan berörda aktörer, bidrar till sektorssamordning och främjar synergieffekter mellan olika finansieringskällor.

⁸ Art 3 Fördraget om Europeiska Unionen (TEU), Art. 10 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (TFEU), art 5 TEU, Art 9 Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

- **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Möjligheter att samverka med andra forskningsprogram och regionalfondsprogrammet för Övre Norrland med liknande inriktning exempelvis med insatser mot cirkulär ekonomi, insatsråvaror, biokol och vätgas.

- **Det planerade användningen av finansieringsinstrument**

Nej

2. A. 4 Cirkulär ekonomi

Investeringar för att främja cirkulär ekonomi, bl.a. genom åtgärder för att förebygga och minska avfall, resurseffektivitet, återanvändning och återvinning (art. 4.2 g., FRO-förordningen).

Dagens resursanvändning i industrin kan förbättras. En hållbar resursanvändning är nödvändig. Att förstå slutanvändarens perspektiv av nya tekniska cirkulära lösningar behövs för att dessa ska kunna nå sin fulla potential.

Målet är att svensk metallindustri ska vara globalt ledande i att nyttja alla resurser på ett sådant sätt att största möjliga resurseffektivitet i ett livscykelperspektiv uppnås⁹. Tillvaratagna restprodukter minskar behovet av nya råvaror och bidrar till minskade utsläpp. Nya tillverkningsprocesser kommer att generera nya restprodukter som kan fylla andra behov. Utvecklingsbehoven innefattar förbättrade återvinningstekniker och -system.

2.A.4.1 Fondernas interventioner

Direkta insatser till företag:

Insatserna ska stärka förmågan hos företag, forskningsinstitut, universitet och högskolor att öka återvinning och resursanvändning i stålindustrins värdekedja och innefatta:

Insatser för att främja användningen av återvunnet material som råvara och ge stöd till miljövänliga produktionsprocesser och resurseffektivitet: Fonden ska kunna ge stöd åt insatser som gynnar både stora samt små och medelstora företag i användningen av återvunnet material från stålindustrins värdekedja.

Investeringar i innovation för produktion av innovationskritiska råvaror och nödvändiga material för en omställning till ett fossilfritt samhälle: Fonden kan stödja insatser som riktar sig till nya och existerande tillverkningsprocesser för främjandet av cirkularitet som exempelvis kan komma att bidra till framväxten av integrerade värdekedjor för primära, sekundära och tertiära materialflöden inom stålindustrin.

Interventionstyper:

045) Främjande av användningen av återvunnet material som råvara

047) Stöd till miljövänliga produktionsprocesser och resurseffektivitet i små och medelstora företag

⁹ Jernkontoret, Svenskt Aluminium och Svenska Gjuteriföreningen, Nationell samling kring metalliska material, 2020

023) Forsknings- och innovationsprocesser, tekniköverföring och samarbete mellan företag som är inriktade på cirkulär ekonomi.

Utveckling av stödstrukturer:

Insatserna ska stärka förmågan hos företag och forskningsinstitut att öka återvinning och resursanvändning i stålindustrins värdekedja och innefatta:

Insatser för att främja användningen av återvunnet material som råvara och ge stöd till miljövänliga produktionsprocesser och resurseffektivitet: Fonden ska kunna ge stöd åt insatser som gynnar både stora samt små och medelstora företag i användningen av återvunnet material från stålindustrins värdekedja. Insatser kan gynna diversifiering av näringslivet genom stöd till små och medelstora företag.

Investeringar i innovation för produktion av innovationskritiska råvaror och nödvändiga material för en omställning till ett fossilfritt samhälle: Fonden kan stödja insatser som riktar sig till nya och existerande tillverkningsprocesser för främjandet av cirkularitet som exempelvis kan komma bidra till framväxten av integrerade värdekedjor för primära, sekundära och tertiära materialflöden inom stålindustrin.

045 Främjande av användningen av återvunnet material som råvara

047 Stöd till miljövänliga produktionsprocesser och resurseffektivitet i små och medelstora företag

023 Forsknings- och innovationsprocesser, tekniköverföring och samarbete mellan företag som är inriktade på cirkulär ekonomi

- **De huvudsakliga målgrupperna**

SMF, stora företag, forskningsinstitut, universitet, högskolor, organisationer och företagsfrämjande aktörer.

- **Insatser som skyddar jämlikhet, inkludering och icke-diskriminering¹⁰**

Alla, oavsett bakgrund, ska kunna medverka och bidra i programmets olika delar på lika villkor och ha samma förutsättningar att nå inflytande i utvecklingsarbetet och få tillgång till de resurser som erbjuds. Ingen får diskrimineras på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning. För att jämställdhet, icke-diskriminering och tillgänglighet ska genomsyra insatserna inom programmet ska de insatser som genomförs främja jämställdhet för kvinnor och män. Genomförandet skall ske i dialog med de regioner fonden för en rättvis omställning berör för att säkerställa relevans för insatserna och optimal resursanvändning.

- **Indikation på särskilda territorier som fokuseras, inklusive planerad användning av territoriella verktyg**

Samtliga prioriteringar inom fonden för en rättvis omställning kommer att genomföras genom en nationellt samordnad organisation som ska säkerställa långsiktighet och kontinuitet vid genomförandet av programmet. Detta för att möjliggöra en territoriell utgångspunkt med helhetssyn som sträcker sig över alla prioriteringar som i sin tur förstärker varandra. Genomförandet skall ske i dialog med de regioner fonden för en rättvis omställning berör för att säkerställa relevans för insatserna och optimal resursanvändning.

¹⁰ Art 3 Fördraget om Europeiska Unionen (TEU), Art. 10 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (TFEU), art 5 TEU, Art 9 Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Programmet kommer att genomföras i enlighet med de två territoriella omställningsplanerna för Norrbotten respektive Gotlands län. De territoriella omställningsplanerna säkerställer att olika investeringar och insatser utgör del av en långsiktig strategi om övergång till koldioxidneutral ekonomi. Omställningsplanerna främjar samverkan mellan berörda aktörer, bidra till sektorssamordning och främja synergieffekter mellan olika finansieringskällor.

- **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Möjligheter att samverka med andra forskningsprogram och regionalfondsprogrammet för Övre Norrland med liknande inriktning exempelvis med insatser mot cirkulär ekonomi, insatsråvaror, biokol och vätgas.

- **Den planerade användningen av finansieringsinstrument**

Nej

2.A.2.1.2 Indikatorer

Tabell 2: Aktivitetsindikatorer

Prioritering	Särskilt mål	Fond	Region-kategori	ID	Indikator	Mått-enhet	Delmål 2024	Mål 2029
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp.</i>	<i>Fro</i>	<i>Mer utvecklade</i>	<i>RCO 02</i>	<i>Företag som får stöd genom bidrag</i>	<i>Antal företag</i>		
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av</i>	<i>Fro</i>	<i>Mer utvecklade</i>	<i>RCO 10</i>	<i>Företag som samarbetar med forskningsinstitut</i>	<i>Antal företag</i>		

	<i>växthusgasutsläpp.</i>							
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: : <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp.</i>	<i>Fro</i>	<i>Mer utvecklade</i>	<i>RCO 120</i>	<i>Företag som får stöd för att minska växthusgasutsläppen från sådan verksamhet som förtecknas i bilaga 1 till direktiv 2003/87/EG</i>	<i>Antal företag</i>		
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Kompetenshöjning och omskolning av arbetstagare</i>	<i>Fro</i>	<i>Mer utvecklade</i>	<i>RC0101</i>	<i>Små och medelstora företag som investerar i kompetensutveckling</i>	<i>Antal företag</i>		

1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Cirkulär ekonomi</i>	<i>Fro</i>	<i>Mer utvecklade</i>	<i>RCO 34</i>	<i>Extra kapacitet för avfallsåtervinning</i>	<i>Ton/år</i>		
---	---	------------	-----------------------	---------------	---	---------------	--	--

Delmål 2024 – artikel 2.11 anger att delmål är ett mellanliggande värde som ska uppnås vid en viss tidpunkt under programperioden för en indikator som ingår i ett särskilt mål

Mål 2029 – artikel 2.10 anger att mål är ett på förhand överenskommet värde som ska uppnås i slutet av programperioden för en indikator som ingår i ett särskilt mål.

Tabell 3: Resultatindikatorer

Prioritering	Särskilt mål	Fond	Regionkategori	ID	Indikator	Måttenhet	Baslinje- eller referensvärde	Referensår	Mål 2029	Källa (200)	Kommentar (200)
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen	<i>Fro</i>	Mer utvecklade	RCR 02	Privata investeringar som matchar offentligt stöd (fördelade per: bidrag, finansieringsinstrument) *	euro					

	till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp.</i>										
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp.</i>	<i>Fro</i>	Mer utvecklade	RCR 03	Små och medelstora företag som inför produkt- eller processinnovationer	Antal företag					
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och	<i>Fro</i>	Mer utvecklade	RCR 29	Uppskattade växthusgasutsläpp från sådan verksamhet som förtecknas i bilaga I till direktiv 2003/87/EG i företag som får stöd	<i>Ton CO2ekvivalenter/år</i>	6 750 000	2019	5 400 000	Fosilfritt sverige Klimatfärdplan för en fossilfri konkurrenskraftig stålindustri i Sverige.	4,5 milj ton producerat stål med i genomsnitt 1.5 ton Co2 utsläpp/producerat ton stål 2019 med en minskning till 1,2 ton Co2/ton producerat stål 2029

	<p>miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp.</i></p>										
1	<p>Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Kompetenshöjning och omskolning av arbetstagare</i></p>	<i>Fro</i>	Mer utvecklade	RCR 98	Personal i små och medelstora företag som avslutar vidareutbildning (uppdelat på typ av kompetens: teknik, förvaltning, entreprenörskap, ekologi, annan)	<i>Antal personer</i>					
1	<p>Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och</p>	<i>Fro</i>	Mer utvecklade	<i>Förslag till egen indikator</i>	Personal som tar del av kompetenshöjande insatser	<i>Antal personer</i>					<p>Denna indikator bedöms nödvändig då den möjliggör stöd för anställda/företag inom EU ETS. Dessa företag är de största arbetsgivarna inom stålindustrin och dess värdekedja i Norrbotten och</p>

	miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Kompetenshöjning och omskolning av arbetstagare</i>											därav behöver de nås av kompetenshöjande insatser för att nå full effekt av fonden.
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Cirkulär ekonomi</i>	<i>Fro</i>	Mer utvecklade	RCR 47	Avfall som återvunnits	<i>Ton/år</i>						
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral	<i>Fro</i>	Mer utvecklade	RCR 48	Återvunnet avfall som använts som råmaterial	<i>Ton/år</i>						

ekonomi: <i>Cirkulär ekonomi</i>											
-------------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I det fall en prioritering består av två regionkategorier ska mål och delmål delas upp mellan dessa två regionkategorier

Mål 2029 – artikel 2.10 anger att mål är ett på förhand överenskommet värde som ska uppnås i slutet av programperioden för en indikator som ingår i ett särskilt mål.

Artikel 17.3d ii, samt Art 37.2b

Tabell 4: Dimension 1 – interventionstyp

Prioritering nr	Fond	Regionkategori	Särskilt mål	Kod	Belopp (EUR) [f.n. uttryckt i % av total FRO]
1	Fro	Mer utvecklade	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp.</i>	21	56% (kod 21 och 22)
1	Fro	Yttre randområden			
1	Fro	Mer utvecklade	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp.</i>	22	
1	Fro	Yttre randområden			
1	Fro	Mer utvecklade	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Kompetenshöjning och omskolning av arbetstagare</i>	16	5%
1	Fro	Yttre randområden			

1	Fro	Mer utvecklade	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Cirkulär ekonomi</i>	45	3%
1	Fro	Yttre randområden			
1	Fro	Mer utvecklade	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Cirkulär ekonomi</i>	47	3%
1	Fro	Yttre randområden			

Tabell 5: Dimension 2 – finansieringsform

Prioritering nr	Fond	Regionkategori	Särskilt mål	Kod	Belopp (EUR)
1	Fro	Mer utvecklade			
1	Fro	Yttre randområden			

Tabell 6: Dimension 3 – territoriell genomförandemekanism och territoriell inriktning¹¹

Prioritering nr	Fond	Regionkategori	Särskilt mål	Kod	Belopp (EUR)
1	Fro	Mer utvecklade			
1	Fro	Yttre randområden			

¹¹ Koder för territoriell genomförandemekanism och territoriell inriktning återfinns i Annex I till CPR

2 A Prioriteringar (andra än tekniskt stöd)

Referens: Artikel 17.3d i-vi

2.A.1 Mineralindustrins omställning till koldioxidneutralitet i Gotlands län

2.A.2 Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energilagringsteknik och förnybar energi

Investeringar i forskning och innovation och främjande av överföring av avancerad teknik (art. 4.2 c., FRO-förordningen)

Investeringar i användning av teknik i system och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energieffektivitet, energilagringsteknik och förnybar energi (art. 4.2 d. FRO-förordningen)

Nationella styrmedel har en viktig roll i att stödja utveckling av ny teknik och bidra till att skapa möjligheter för att behålla en internationellt sett miljövänlig cementproduktion i Sverige. Utveckling av strukturer och lagring av förnybar energi är i behov av stöd för att möjliggöra industrins klimatomställning.

2.A.2.1 Fondernas interventioner

- Relaterade typer av åtgärder (Interventioner)

Direkta insatser till företag:

Stöd för att minska växthusgasutsläppen från sådan verksamhet som förtecknas i bilaga I till direktiv 2003/87/EG

Forsknings och utvecklingsbehov: Många av de tekniska lösningar som krävs för att mineralindustrin ska kunna ställa om kräver stora satsningar inom forskning och utveckling. Det behövs riktade och långsiktiga offentliga satsningar för att stödja den konkurrensutsatta processindustrins väg mot större tekniksprång inom koldioxidsnål teknik.

För cementindustrin innefattar det att:

- utveckla effektiv och kommersiellt tillgänglig teknik för koldioxidavskiljning (CCS/CCU). Insatserna kan innefatta genomförbarhets- och konsekvensanalyser för att bidra till och utveckla förståelse för förutsättningarna för att kunna implementera CCS/CCU-teknik inom cementsektorn och hur man skapar dessa förutsättningar för en utbyggnad på anläggningen i Slite.
- Byte av bränsle: Cementa planerar att fasa ut det mesta av sin kol och kokskonsumtion senast 2030 och ersätta den med alternativa bränslen. Insatserna kan innefatta stöd till tekniska analyser om alternativa bränslen och elektrifierade cementproduktionsprocesser för att påskynda omställningen till biobränslen och elektrifiering. Detta inkluderar en kartläggning av hur biomassa och bioenergi bäst används inom branschen samt en identifiering av framtida parametrar för utbud och efterfrågan på olika energikällor och deras kostnad.

- Ökat koldioxidupptag hos befintliga betongstrukturer skulle kunna minska mineralindustrins klimatpåverkan.
- Nya cementkvaliteter och material som används i produktionen: studier som undersöker nya sammansättningar av cement, med fokus på att sänka klinkerhalten samt identifieringen av potentiella koldioxidsnåla ersättningsmaterial och deras tillgänglighet och påverkan.

Kompetenshöjande insatser för att säkerställa att anställda i mineralindustrin ges möjlighet att implementera ny teknik och nya arbetssätt.

Interventionstyp:

022) Forsknings- och innovationsprocesser, tekniköverföring och samarbete mellan företag med inriktning på en koldioxidsnål ekonomi, resiliens och anpassning till klimatförändringar.

016) Utveckling av färdigheter för smart specialisering, industriell omvandling och entreprenörskap

Insatserna kan ske i form av finansiellt stöd inom ramen för stadsstöddregler, nätverkande, m.m. för att öka förutsättningarna för att forskning och idéer i företag kommersialiseras och implementeras. Fokus är på forskning inom koldioxidsnåla metoder.

Utveckling av stödstrukturer

Forsknings och utvecklingsbehov: Många av de tekniska lösningar som krävs för att mineralindustrin ska kunna ställa om kräver stora satsningar inom forskning och utveckling. Det behövs riktade och långsiktiga offentliga satsningar för att stödja den konkurrensutsatta processindustrins väg mot större tekniksprång inom koldioxidsnål teknik.

För cementindustrin innefattar det att:

- utveckla effektiv och kommersiellt tillgänglig teknik för koldioxidavskiljning (CCS/CCU). Insatserna kan innefatta genomförbarhets- och konsekvensanalyser för att bidra till och utveckla förståelse för förutsättningarna för att kunna implementera CCS/CCU-teknik inom cementsektorn och hur man skapar dessa förutsättningar för en utbyggnad på anläggningen i Slite.
- Byte av bränsle: Cementa planerar att fasa ut det mesta av sin kol och kokskonsumtion senast 2030 och ersätta den med alternativa bränslen. Insatserna kan innefatta stöd till tekniska analyser om alternativa bränslen och elektrifierade cementproduktionsprocesser för att påskynda omställningen till biobränslen och elektrifiering. Detta inkluderar en kartläggning av hur biomassa och bioenergi bäst används inom branschen samt en identifiering av framtida parametrar för utbud och efterfrågan på olika energikällor och deras kostnad.
- Ökat koldioxidupptag hos befintliga betongstrukturer skulle kunna minska mineralindustrins klimatpåverkan.
- Nya cementkvaliteter och material som används i produktionen: studier

som undersöker nya sammansättningar av cement, med fokus på att sänka klinkerhalten samt identifieringen av potentiella koldioxidsnåla ersättningsmaterial och deras tillgänglighet och påverkan.

Interventionstyper:

009) Forskning och innovation i offentliga forskningscentrum, högre utbildning och kompetenscentrum, inklusive nätverkande (industriell forskning, experimentell utveckling, genomförbarhetsstudier)

021) Tekniköverföring och samarbete mellan företag, forskningscentrum och sektorn för högre utbildning

Utvecklingen av långsiktiga samverkansplattformar där aktörer inom bl.a. forskning, näringsliv och offentlig sektor.

Behov av trygg elförsörjning av förnybar energi: I sin nuvarande konfiguration hindrar det lokala energisystemet på Gotland utfasningen av fossila bränslen på ön. Cementas behov av elektricitet förväntas tiodubblas som en följd av omställningen till koldioxidneutralitet. Investeringar krävs för att förbättra kapaciteten av elnätet på Gotland, både på själva ön och kopplingen till fastlandet. De nya lösningarna ska komplettera varandra för att möjliggöra ökad produktion av förnybar el och tillgodose industrins växande efterfrågan på el.

Interventionstyper:

032 Annan förnybar energi

033 Smarta energidistributionssystem för medel- och lågspänning (inklusive smarta nät och IKT-system) och relaterad lagring

- **De huvudsakliga målgrupperna**

Företag med verksamhet som förtecknas i bilaga I till direktiv 2003/87/EG, forskningsinstitut, organisationer. Små och medelstora företag som inför produkt- eller processinnovationer, statliga myndigheter.

- **Insatser som skyddar jämlikhet, inkludering och icke-diskriminering** ¹²

Alla, oavsett bakgrund, ska kunna medverka och bidra i programmets olika delar på lika villkor och ha samma förutsättningar att nå inflytande i utvecklingsarbetet och få tillgång till de resurser som erbjuds. Ingen får diskrimineras på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning. För att jämställdhet, icke-diskriminering och tillgänglighet ska genomsyra insatserna inom programmet ska de insatser som genomförs främja jämställdhet för kvinnor och män.

- **Indikation på särskilda territorier som fokuseras, inklusive planerad**

¹² Art 3 Fördraget om Europeiska Unionen (TEU), Art. 10 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (TFEU), art 5 TEU, Art 9 Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

användningen av territoriella verktyg

Samtliga prioriteringar inom fonden för en rättvis omställning kommer att genomföras genom en samordnad organisation som ska säkerställa långsiktighet och kontinuitet vid genomförandet av programmet. Detta för att möjliggöra en territoriell utgångspunkt med helhetssyn som sträcker sig över alla prioriteringar som i sin tur förstärker varandra. Genomförandet skall ske i dialog med de regioner fonden för en rättvis omställning berör för att säkerställa relevans för insatserna och optimal resursanvändning.

Programmet kommer att genomföras i enlighet med de två territoriella omställningsplanerna för Norrbotten respektive Gotlands län. De territoriella omställningsplanerna säkerställer att olika investeringar och insatser utgör del av en långsiktig strategi om övergång till koldioxidneutral ekonomi. Omställningsplanerna främjar samverkan mellan berörda aktörer, bidrar till sektorssamordning och främjar synergieffekter mellan olika finansieringskällor.

- **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Möjligheter att samverka med andra forskningsprogram och regionalfondsprogrammet för Småland och öarna med liknande inriktning.

- **Den planerade användningen av finansieringsinstrument**

Nej

2. A.3 Cirkulär ekonomi

Investeringar för att främja cirkulär ekonomi, bl.a. genom åtgärder för att förebygga och minska avfall, resurseffektivitet, återanvändning och återvinning (art. 4.2 g., FRO-förordningen).

2.A.4.1 Fondernas interventioner

Insatserna syftar till att ytterligare begränsa användandet av resurser i mineralindustrin i Gotlands län. Ytterligare utvecklingsarbete och investeringar krävs för minimering av avfall, användning av avfall som bränsle i cementtillverkningen, ersättning av råmaterial och återvinning av betong.

Direkta insatser till företag:

045 Främjande av användningen av återvunnet material som råvara

047 Stöd till miljövänliga produktionsprocesser och resurseffektivitet i små och medelstora företag

Utveckling av stödstrukturer:

047 Stöd till miljövänliga produktionsprocesser och resurseffektivitet i små och medelstora företag

- **De huvudsakliga målgrupperna**

Företag med verksamhet som förtecknas i bilaga I till direktiv 2003/87/EG,

forskningsinstitut, organisationer. Små och medelstora företag som inför produkt- eller processinnovationer.

- **Insatser som skyddar jämlikhet, inkludering och icke-diskriminering** ¹³

Alla, oavsett bakgrund, ska kunna medverka och bidra i programmets olika delar på lika villkor och ha samma förutsättningar att nå inflytande i utvecklingsarbetet och få tillgång till de resurser som erbjuds. Ingen får diskrimineras på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning. För att jämställdhet, icke-diskriminering och tillgänglighet ska genomsyra insatserna inom programmet ska de insatser som genomförs främja jämställdhet för kvinnor och män.

- **Indikation på särskilda territorier som fokuseras, inklusive planerad användning av territoriella verktyg**

Samtliga prioriteringar inom fonden för en rättvis omställning kommer att genomföras genom en samordnad organisation som ska säkerställa långsiktighet och kontinuitet vid genomförandet av programmet. Detta för att möjliggöra en territoriell utgångspunkt med helhetssyn som sträcker sig över alla prioriteringar som i sin tur förstärker varandra. Genomförandet skall ske i dialog med de regioner fonden för en rättvis omställning berör för att säkerställa relevans för insatserna och optimal resursanvändning.

Programmet kommer att genomföras i enlighet med de två territoriella omställningsplanerna för Norrbotten respektive Gotlands län. De territoriella omställningsplanerna säkerställer att olika investeringar och insatser utgör del av en långsiktig strategi om övergång till koldioxidneutral ekonomi. Omställningsplanerna främjar samverkan mellan berörda aktörer, bidra till sektorssamordning och främja synergieffekter mellan olika finansieringskällor.

- **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Möjligheter att samverka med andra forskningsprogram och regionalfondsprogrammet för Småland och öarna med liknande inriktning.

- **Den planerade användningen av finansieringsinstrument**

Nej

¹³ Art 3 Fördraget om Europeiska Unionen (TEU), Art. 10 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (TFEU), art 5 TEU, Art 9 Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

A.2.1.2 Indikatorer

Tabell 2: Aktivitetsindikatorer

Prioritering	Särskilt mål	Fond	Region-kategori	ID	Indikator	Mått-enhet	Delmål 2024	Mål 2029
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energilagringsteknik och förnybar energi</i>	Fro	Mer utvecklade	RCO 02	Företag som får stöd genom bidrag	företag	1	1
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral	Fro	Mer utvecklade	RCO 10	Företag som samarbetar med forskningsinstitut	Antal företag	1	1

	ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energilagringsteknik och förnybar energi</i>							
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energilagringsteknik och förnybar energi</i>	Fro	Mer utvecklade	RCO 120	Företag som får stöd för att minska växthusgasutsläppen från sådan verksamhet som förtecknas i bilaga 1 till direktiv 2003/87/EG	Antal företag	1	1
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en	Fro	Mer utvecklade	RCO 22	Extra produktionskapacitet för förnybar energi (varav el respektive värme)		261	329

	klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energilagringsteknik och förnybar energi</i>							
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Cirkulär ekonomi</i>	<i>Fro</i>	<i>Mer utvecklade</i>	<i>RCO 34</i>	<i>Extra kapacitet för avfallsåtervinning</i>	<i>Ton/år</i>		

Delmål 2024 – artikel 2.11 anger att delmål är ett mellanliggande värde som ska uppnås vid en viss tidpunkt under programperioden för en indikator som ingår i ett särskilt mål

Mål 2029 – artikel 2.10 anger att mål är ett på förhand överenskommet värde som ska uppnås i slutet av programperioden för en indikator som ingår i ett särskilt mål.

Tabell 3: Resultatindikatorer

Prioritering	Särskilt mål	Fond	Regionkategorier	ID	Indikator	Måttenhet	Baselinje- eller referens	Referensår	Mål 2029	Källa (200)	Kommentar (200)
--------------	--------------	------	------------------	----	-----------	-----------	---------------------------	------------	----------	-------------	-----------------

							värde				
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energilagringsteknik och förnybar energi</i>	<i>Fro</i>	Mer utvecklade	RCR02	Privata investeringar som matchar offentligt stöd (fördelade per: bidrag, finansieringsinstrument) *	euro					
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral	<i>Fro</i>	Mer utvecklade	RCR 03	Små och medelstora företag som inför produkt- eller processinnovationer						

	ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energilagringsteknik och förnybar energi</i>										
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energilagringsteknik och förnybar energi</i>	<i>Fro</i>	Mer utveckla de	<i>RCR29</i>	<i>RCO 29 Uppskattade växthusgasutsläpp från sådan verksamhet som förtecknas i bilaga 1 till direktiv 2003/87/EG i företag som får stöd</i>	<i>Ton CO2ekvivalenter/år</i>	1,6	2020	1,2	Cementa	
1	Att möjliggöra för	<i>Fro</i>	Mer	<i>RCR 32</i>	Förnybar energi:	<i>Mw</i>	180	2018	329	Erica	Det genomförbara

	regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av omställningen till en klimatneutral ekonomi.		utveckla de		(drift)kapacitet som är ansluten till nät					Lidström <i>et al.</i> ¹⁴ 2018-12-06. 2018-12-06. Vattenfall AB, FoU, Kraftteknik. ¹⁵	målet för 2035 är 380MW (vind) + 30MW (sol). ¹⁶
1	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Främja övergången till en cirkulär ekonomi</i>	<i>Fro</i>	Mer utveckla de	<i>RCR47</i>	<i>Avfall som återvunnits</i>	<i>Ton/år</i>					
1	Att göra det möjligt för regioner och	<i>Fro</i>	Mer utveckla de	<i>RCR48</i>	<i>Återvunnet avfall som använts som råmaterial</i>	<i>Ton/år</i>					

¹⁴ Johanna Högerås, Firas Daraiseh och Fredrik Carlsson.

¹⁵ Förbättrad leveranssäkerhet och ökad kapacitet för ytterligare förnybar elproduktion.

¹⁶ Mellanliggande värden har definierats av linjär interpolation.

<p>människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Främja övergången till en cirkulär ekonomi</i></p>										
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I det fall en prioritering består av två regionkategorier ska mål och delmål delas upp mellan dessa två regionkategorier

Mål 2029 – artikel 2.10 anger att mål är ett på förhand överenskommet värde som ska uppnås i slutet av programperioden för en indikator som ingår i ett särskilt mål.

Artikel 17.3d ii, samt Art 37.2b

2.A.2.3 Vägledande fördelning av anslagna medel efter typ av intervention

Referens: Artikel 17.3d (vii) samt Annex 1, CPR

Tabell 4: Dimension 1 – interventionstyp

Prioritering nr	Fond	Regionkategori	Särskilt mål	Kod	Belopp (EUR) [f.n. uttryckt i % av total FRO]
1	ERDF	Mer utvecklade	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energilagringsteknik och förnybar energi</i>	9	27% kod 9, 21, 22, 32, 33
1	ERDF	Mer utvecklade	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energilagringsteknik och förnybar energi</i>	21	
1	ERDF	Mer utvecklade	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energilagringsteknik och förnybar energi</i>	22	
1	ERDF	Mer utvecklade	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation, teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energilagringsteknik och förnybar energi</i>	32	
1	ERDF	Mer utvecklade	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Forskning och innovation,</i>	33	

			<i>teknik och infrastruktur för ren energi, minskning av växthusgasutsläpp, energilagringsteknik och förnybar energi</i>		
1	ERDF	Mer utvecklade	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Cirkulär ekonomi</i>	45	5% kod 45 och 47
1	ERDF	Mer utvecklade	Att göra det möjligt för regioner och människor att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga effekterna av omställningen till en klimatneutral ekonomi: <i>Cirkulär ekonomi</i>	47	

Tabell 5: Dimension 2 – finansieringsform

Prioritering nr	Fond	Regionkategori	Särskilt mål	Kod	Belopp (EUR)
1	ERDF	Mer utvecklade			

Tabell 6: Dimension 3 – territoriell genomförandemekanism och territoriell inriktning¹⁷

Prioritering nr	Fond	Regionkategori	Särskilt mål	Kod	Belopp (EUR)
1	ERDF	Mer utvecklade			

2 B Prioritering för Tekniskt stöd (TA)

Denna del av avsnitt 2 ansvarar Tillväxtverket för.

Referens: 17.3, 31-32¹⁸ CPR

2.B.1 Prioritering för TA (Flat rates)

2.B.1.1 Fondens interventioner

- **Relaterade typer av åtgärder (Interventioner)**

Textavsnitt

8 000 tecken (exklusive mellanslag)

- **De huvudsakliga målgrupperna**

Textavsnitt

1 000 tecken (exklusive mellanslag)

¹⁷ Koder för territoriell genomförandemekanism och territoriell inriktning återfinns i Annex I till CPR

2.B.1.2 Indikatorer

Tabell 2: Aktivitetsindikatorer

Prioritering	Särskilt mål	Fond	Region-kategori	ID	Indikator	Mått-enhet	Delmål 2024	Mål 2029

2.B.1.3 Indikativ fördelning enligt typ av intervention

Prioritering nr	Fond	Regionkategori	Kod	Belopp (EUR)

2.B.2 Prioriteringar för TA (finansiering inte kopplat till kostnader)

Här upprepas samtliga avsnitt ovan inklusive tabeller förutom de huvudsakliga målgrupperna samt tabell 2 Aktivitetsindikatorer.

Kapitel 3: Finansieringsplan

Regeringskansliet ansvarar för avsnitt 3.A Överföringar och bidrag samt 3.1 Anslag per år.

3.A Överföringar och bidrag

Referens: Artikel 17.3 f (i-iii), artikel 106.1-3, 10 och 21 CPR

☐	Programme amendment related to article 10, CPR (contributions to Invest EU)
☐	Programme amendment related to article 21, CPR (transfers to instrument under direct or indirect management between shared management funds)

Tabell 15: Contribution to InvestEU

	Regionkategori	Fönster 1	Fönster 2	Fönster 3	Fönster 4	Belopp
		(a)	(b)	(c)	(d)	(f)=(a)+(b)+(c)+(d)
ERDF	Mer utvecklade					
	Yttre randområden					

Textavsnitt

3 500 tecken (exklusive mellanslag)

Tabell 16: Transfers to instrument under direct or indirect management

	Regionkategori	Instrument 1	Instrument 2	Instrument 3	Instrument 4	Instrument 5	Belopp
		(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
ERDF	Mer utvecklade						
	Yttre randområden						

Motivering för överföring av medel.

Textavsnitt

3 500 tecken (exklusive mellanslag)

Tabell 17: Överföring mellan shared management funds - tabellen ackumulerar alla överföringsbelopp under programperioden.

		ERDF				ESF+				CF	EMFF	AMF	ISF	BMVI	Total
		More developed	Transition	Less developed	Outermost and northern sparsely populated	More developed	Transition	Less developed	Outermost						
ERDF	More developed														
	Transition														
	Less developed														
	Outermost and northern sparsely populated														
ESF+	More developed														
	Transition														
	Less developed														
	Outermost														
CF															
EMFF															
Total															

Motivering för överföring av medel.

Textavsnitt

3 500 tecken (exklusive mellanslag)

3.1 Anslag per år

Tabellen nedan visar fördelning av fondens medel per år under hela programperioden. I beloppen inkluderas belopp som eventuellt överförts i enlighet till annan fond under "shared management".

Tabell 10: Anslag per år

Fond	Regionkategori	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2026	2027	2027	Totalt
							Utan flexibilitet	Med flexibilitet	Utan flexibilitet	Med flexibilitet	
Fro	Mer utvecklade										
	Yttre randområden...										
Totalt											

Artikel 17.3fi.

3.2 Totala anslag per fond och nationell medfinansiering

Tabell 11: Totala anslag per fond och nationell medfinansiering Åren 2021 - 2025 (Financing not linked to costs)

Politiskt mål nr el TA	Prioritering	Underlag för beräkning av unionens stöd (tot el offentligt)	Fond	Regionkategori	EU:s bidrag (a)	Nationellt bidrag (b)=(c+d)	Nationella bidraget		Totalt (c)=(a)+(b)	Medfinansieringsgrad (F)=(a)/(c)
							Offentligt (c)	Privat (d)		
	1	Offentlig/totalt	Fro	Mer utvecklade						
	2			Yttre randområden..						
TA	Artikel 29									
	Artikel 30									
Totalt				Mer utvecklade						
				Yttre randområden..						
Totalt										

Artikel 17.3 fii, 17.6 samt 30 CPR

Tabell 11: Totala anslag per fond och nationell medfinansiering Åren 2021 - 2025 (Flat rate)

Politiskt mål nr el TA	Prio	Unionens stöd (tot el offentligt)	Fond	Regionkategori	EU:s bidrag (a)=(b)+(c)+(i)	EU:s bidrag			Nationellt bidrag (d)=(e+f)	Nationella bidraget		Totalt (g)=(a)+(d)	Medfinansieringsgrad (h)=(a)/(g)
						EU (b)	EU(TA) (c)	Flexibilitet (i)		Offentligt (e)	Privat (f)		
	1	Offentlig/totalt	Fro	Mer utvecklade									
	2			Yttre randområden..									
TA			ERDF										
			ERRF										
Totalt				Mer utvecklade									
				Yttre randområden..									
Totalt													

Artikel 17.3 fii, 17.6 samt 31?

Kapitel 4: Nödvändiga villkor

Anges då ett valt särskilt mål har kopplingar till ett så kallat nödvändigt villkor. Exempelvis har särskilda mål i politiskt mål 1 en koppling till ett villkor i form av en strategi för smart specialisering. I bilaga III och IV till CPR (se rubrik Regelverket) preciserar kommissionen de nödvändiga villkor som ska vara uppfyllda den dag programmet lämnas in till kommissionen. Regionerna ansvarar för tematiska nödvändiga villkor. Tillväxtverket ansvarar för övergripande nödvändiga villkor.

Tabell 12: Nödvändiga villkor

Nödvändiga villkor	Fond	Särskilt mål	Uppfylld av nödvändigt villkor	Kriterier	Uppfylld av kriterier	Hänvisning till relevanta dokument	Motivering
Effektiva mekanismer för övervakning av marknaden för offentlig upphandling	Fond	Samtliga	Ja	<p>Kriterium 1 – Övervakningsmekanismer har införts som omfattar alla förfaranden enligt nationell upphandlingslagstiftning och som innehåller följande:</p> <p>1. Arrangemang för att säkerställa insamling av effektiva, tillförlitliga och uttömmande uppgifter och indikatorer inom ett enda it-system eller ett nätverk av driftskompatibla system, i syfte att genomföra engångsprincipen och underlätta rapporteringsskyldigheterna i artikel 83.3 i direktiv 2014/24/EU i enlighet med kraven om upphandling, samt artikel 84 i direktiv</p>	Ja	<p>https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2019668-om-upphandlingsstatistik_sfs-2019-668</p> <p>http://www.kon</p>	<p>1. Årligen tas omfattande statistik om offentlig upphandling i Sverige fram i samarbete mellan Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket som tillika är tillsynsmyndighet för offentlig upphandling i Sverige. Statistiken för offentlig upphandling i Sverige utvecklas nu även genom den nya lag om upphandlingsstatistik som trädde i kraft den 1 juli 2020 samt Förordningen om upphandlingsstatistik. Från och med 2021 kommer statistik med hög</p>

			<p>2014/24/EU. Uppgifterna och indikatorerna omfattar minst följande delar:</p> <p>a. Konkurrentens kvalitet och intensitet: namnen på vinnarna samt de ursprungliga anbudsgivarna, antalet ursprungliga anbudsgivare, antal utvalda anbudsgivare, det kontrakterade priset – mot det ursprungliga budgetanslaget och, där så är möjligt genom kontraktregister, det slutliga priset efter slutförandet.</p> <p>b. Små och medelstora företags deltagande som direkta anbudsgivare.</p> <p>c. Överklaganden mot de beslut som de upphandlande myndigheterna fattar, däribland minst deras antal, den tid som krävs för att fatta ett beslut i första instans och antalet beslut som går vidare till andra instans.</p> <p>d. En förteckning över alla kontrakt som tilldelats i enlighet med reglerna om undantag från reglerna om offentlig upphandling, med angivande av den specifika bestämmelse som använts.</p> <p>2. Arrangemang för att säkerställa tillräcklig kapacitet för övervakning och analys av uppgifter av de behöriga nationella myndigheterna.</p> <p>3. Arrangemang för att göra uppgifterna och indikatorerna, samt resultatet av analysen, tillgängliga för allmänheten via användarvänliga öppna data.</p>	<p>kurrensverket.se/upphandling/tillsyn/</p> <p>https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2015527-med-instruktion-for-sfs-2015-527</p>	<p>tillförlitlighet att finnas på plats.</p> <p>2. Konkurrentens svarar för övervakning (tillsyn) av den offentliga upphandlingen och analys görs av Upphandlingsmyndigheten.</p> <p>3. Lagen om upphandlingsstatistik tillser detta.</p> <p>4. (Förvaltande myndighets rutin – behöver utvecklas? Tipsfunktion finns hos KKV!)</p>
--	--	--	--	--	---

				4. Arrangemang för att säkerställa att alla uppgifter som tyder på misstänkt uppgjorda anbudsgivningar systematiskt överlämnas till behöriga nationella organ.			
Verktyg och kapacitet för en effektiv tillämpning av reglerna om statligt stöd.	Fro	Samtliga	Ja	Kriterium 2	Ja	https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2009145-med-instruktion-for-sfs-2009-145 https://www.upphandlingsmyndigheten.se/statsstod/ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2015527-med-instruktion-for-sfs-2015-527	Kontroll av företag i svårigheter görs hos Förvaltande myndighet via tjänst (Creditsafe) för företagsrating. Finns hög eller mycket hög risk för insolvens enligt ratingen så ska en fördjupad kontroll göras. Det s.k. Deggendorf-villkoret bevakas fortlöpande. Myndigheten har också en inköpt tjänst för bevakning av rättsutveckling vilken inkluderar statsstödsområdet och beslut som fattas av kommissionen och EU:s domstolar. Ev. återkravsbeslut gällande företag som berörs av ERUF uppmärksammas via ärendehanteringssystemet (Nypps) i vilket upplysningar kan läggas som förhindrar utbetalning av stöd. Statsstödsexperter finns på nationell nivå inom Förvaltande myndighet (Juridikenheten) och den resursen utnyttjas vid beredning av stödärenden inom ERUF samt för kontakter med externa intressenter på regional och lokal nivå. Vägledning kan också lämnas av Upphandlingsmyndigheten som fått ett särskilt uppdrag att bistå regioner och kommuner med information om

							tillämpningen av EU:s statsstödsregler.
Effektiv tillämpning och genomförande av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna	Fro	Samtliga	Ja	Kriterium 3 – Effektiva mekanismer finns på plats för att säkerställa överensstämmelse med EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och inkluderar följande: 1. Arrangemang för att säkerställa kontrollen av att de insatser som stöds av fonderna överensstämmer med stadgan om de grundläggande rättigheterna. 2. Arrangemang för rapportering till övervakningskommittén om att de insatser som stöds av fonderna överensstämmer med stadgan.	Ja?		(Se utredning gjord av Uppsala universitet – EU:s rättighetsstadgas tillämpning i Sverige) 1. Följer den svenska lagstiftningen/EU-rätten och EU-domstolens praxis. 2. Rapportering vid behov.
Genomförande och tillämpning av FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i enlighet med rådets beslut 2010/48/EG	Fro	Samtliga	Ja	Kriterium 4 – Förekomsten av en nationell ram för genomförande av konventionen som inkluderar följande: 1. Syften med mätbara mål, datainsamling och övervakningsmekanism. 2. Arrangemang för att säkerställa att politik, lagstiftning och standarder avseende tillgänglighet verkligen kommer till uttryck i förberedelserna och genomförandet av programmen.	Ja?	¹ Prop 2016/17:188. Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken. ² Här har MFD samlat lagar, regler och bestämmelser med krav på tillgänglighet i olika författningar. https://www.mfd.se/verktyg/lagar-och-regler-om-tillganglighet/	Arbetet med funktionshinderspolitiken inriktas mot principen om universell utformning, att identifiera och åtgärda befintliga hinder, individuella stöd samt icke-diskriminering. Konventionen införlivas i nationell lagstiftning. Svensk lag gäller och står inte i konflikt med konventionen. En stor del av de upplevda hindren eller diskriminerade strukturer kan motverkas genom främjandet av tillgänglighet och delaktighet genom ökad kunskap och medvetenhet. Myndigheten för delaktighet främjar och följer upp funktionshinderspolitikens genomförande. Tillväxtverket och MFD gör så även i förberedelserna och

							genomförandet av programmen. Representanter för rättighetsbärare ska vara aktivt involverade i beslut och övervakning av konventionen.
--	--	--	--	--	--	--	---

Referens: Artikel 17.3 h och bilaga III, IV, CPR

Kapitel 5: Programmyndigheter

Regeringskansliet ansvarar för detta avsnitt.

Referens: Art 17.3 (j), 65, 78 CPR

Tabell 13: Programmyndigheter

Programmyndigheter	Namn	Kontakt	E-post
Förvaltande myndighet			
Revisionsmyndighet			
<i>Organisation som erhåller utbetalningar från KOM</i>			
Organisation -art 30(5)			

Kapitel 6: Partnerskap

Referens: Art 6 CPR och förordning (EU) nr 240/2014

Textavsnitt

10 000 tecken (exklusive mellanslag)

Vilka aktörer som deltagit i framtagande av programmet samt vilka som kommer engageras i genomförandet av programmet.

Framtagandet av programmet har skett i dialog med olika aktörer och avstämningar i en rad befintliga samverkansstrukturer. Arbetet har skett i nära samarbete med Region Norrbotten och Region Gotland som in sin tur haft dialog med parter inom offentlig och privat sektor, akademi och andra berörda organisationer och parter.

En myndighetsgrupp bestående av Tillväxtverket, Arbetsförmedlingen, Energimyndigheten och Naturvårdsverket har tillsammans berett alla ställningstagande i processen och bistått med expertis och underlag. Länsstyrelserna i Norrbotten och Gotland har deltagit i möten på regional nivå och lämnat synpunkter under arbetets gång. Kontakter med ESF-rådet, Vinnova, SGU, Sametinget har inletts. Berörda företag har kontaktats och lämnat synpunkter, och så har även branchorganisationen Jernkontoret.

En viktig utgångspunkt i arbetet har varit de klimatfärdplaner som tagits fram inom ramen för Fossilfritt Sverige med tillhörande strategier för implementering och utförande av klimatfärdplanerna. Med detta som grund har breda förankringsprocesser genomförts i syfte att etablera partnerskap inför både framtagandet av programmet som dess genomförande.

Framtagandet av programmet har letts av Tillväxtverket med stöd experter som kommissionen finansierat genom DG REFORM.

Remissversion av programförslag skickas ut 26 november för inhämtning av synpunkter från berörda myndigheter, företag, organisationer, kommuner och

Efter sammanställning av remissynpunkter, revidering och komplettering av programförslaget med kvarvarande delar från Tillväxtverket och Näringsdepartementet kommer det slutliga förslaget att redovisas till Regeringskansliet innan 31 december 2020.

Statens energimyndighet (Energimyndigheten) verkar inom olika samhällssektorer för att skapa förutsättningar för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnads-effektiv svensk energiförsörjning. Myndighetens uppdrag inkluderar Industriklivet, en statlig satsning som stödjer utveckling av teknik och processer för att reducera de processrelaterade växthusgasutsläppen i den svenska industrin.

Naturvårdsverket har en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken. Naturvårdsverket ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Sveriges geologiska undersökning har ansvar för landets geologiska beskaffenhet och kunskap om råvaror nödvändiga för en grön omställning.

Länsstyrelser – Sverige är indelat i 21 län som alla har en länsstyrelse som leds av en landshövding. Länsstyrelsen är en statlig samordnande myndighet, en servicemyndighet och en överklagandeinstans samt har ett tillsynsansvar. Länsstyrelsen står som garant för att de av regeringen beslutade nationella målen genomförs.

Länsstyrelserna har sedan 2018 haft i uppdrag av regeringen att med ett långsiktigt perspektiv främja, samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende energiomställning och minskad klimatpåverkan. Inom ramen för uppdraget ska länsstyrelserna bland annat:

- leda och samordna arbetet med att mot bakgrund av de långsiktiga energi- och klimatpolitiska mål som riksdagen beslutat om och i dialog med andra aktörer i respektive län genomföra de nya långsiktiga regionala energi- och klimatstrategier, samt
- samordna åtgärder för fossilfria transporter och inom ramen för arbetet med de regionala energi- och klimatstrategierna, i dialog med Energimyndigheten och Trafikverket, genomföra regionala planer för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel.

De regionala strategierna och planerna har antagits under hösten 2019 och nu påbörjas arbetet med att genomföra dem. Länsstyrelserna har regeringens uppdrag att i samverkan med region och kommuner bidra till genomförandet med Agenda 2030.

Kommuner och regioner är viktiga i Sveriges klimatarbete. I och med närheten till medborgarna, deras roller för fysisk planering och som stora arbetsgivare är de betydelsefulla klimataktörer i arbetet mot uppsatta klimatmål. Kommunerna driver den lokala utvecklingen i samverkan med företag, organisationer, invånare och andra aktörer och bidrar därigenom till att nå uppsatta nationella och lokala målsättningar.

Kapitel 7: Kommunikation och synlighet

Tillväxtverket ansvarar för detta kapitel.

Art. 17.3(i) och 41–43, CPR

Textavsnitt

4 500 tecken (exklusive mellanslag)

Kapitel 8: Användning av enhetskostnader, klumpsummor, flat rates och finansiering ej kopplad till kostnader.

Tillväxtverket ansvarar för detta kapitel.

Art 88–89 CPR

Tabell 14. Användning av enhetskostnader, klumpsummor, flat rates och finansiering ej kopplad till kostnader.

Användning av artiklarna 88 och 89	Ja	Nej
Programmet kommer att nyttja redovisningsalternativet enhetskostnader, klumpsummor samt flat rates (art 88) om ja, fyll i Appendix I	☐	☐
Programmet kommer att nyttja redovisningsalternativet finansiering ej kopplad till kostnader (art 89) om ja, fyll i Appendix II	☐	☐

Remiss av förslag om nationellt program för fonden för en rättvis omställning, territoriella omställningsplaner för Gotlands och Norrbottens län, samt miljökonsekvensbedömning

Remissinstanser:

Region Gotland
Region Jönköpings län
Region Kronoberg
Region Kalmar
Region Norrbotten
Region Västerbotten
Länsstyrelsen i Gotlands län
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Arbetsförmedlingen
Energimyndigheten
ESF
Formas
Naturvårdsverket
Sametinget
Svenska kraftnät
Vinnova
Myndigheten för yrkeshögskolan
Biofuel Region
Energikontoren
Formas
Fossilfritt Sverige
Jernkontoret
SWERIM
Svemin
Svemin: Women in Mining
Luleå Tekniska Universitet
Kungliga tekniska högskolan
Uppsala universitet
Bergsskolan
RISE
Tillväxt Gotland
IUC Norr
Norrbottens kommuner
Luleå
Piteå
Boden
Gällivare
Haparanda
Kalix
Arvidsjaur
Kiruna
Älvsbyn
Europe Direct Norrbotten